

Székeszó

KARCFALVI-CSÍKJENŐFALVI KISÚJSÁG

• 2017. JÚNIUS •

A SZENTLÉLEK AZ ÉRTELEM LELKE

Isten kegyelméből és végtelen irgalmából megértük a Szentlélek eljövételének ünnepét, Pünkösdvásárnapját. Már előző írásomban kifejtettem, hogy a főünnepeink közül a Pünkösöd az, amelynek ismertsége és népszerűsége a legkisebb. Ítélik meg Önök. Egy hittanórán megkérdeztem az egyik alsó tagozatos osztálytól: Mit ünneplünk Pünkösdvásárnap? Többféle választ adhattak volna: a Szentlélek eljövételét, az első bérnialást, az egyház születésnapját. De ezzel szemben egy kisfiú ezt válaszolta: a magyarok bejövételét. Honnan szeded ezt? – kérdeztem meglepődve. –Hát, akkor jönnek vonattal a magyarok, és szállnak le az állomáson-, volt a magától értetődő válasz.

Sajnos ezzel nem csak a gyerekek vannak így, hanem a felnőttek között is vannak néhányan.

Az Úr Jézus tanítása alapján tudjuk, hogy a Szentlélek hét ajándékával segít bennünket (1. bölcsesség, 2. értelem, 3. jótanács, 4. tudomány, 5. lelki erősség, 6. jámborság, 7. Istenfélelem), hogy földi életünk olyan legyen, hogy a végén üdvözüljünk. Most önkényesen kiragadok egyet a 7 közül. A Szentlélek az ÉRTELEM LELKE. Röviden erről elmélkedjünk. Mi az értelem? Ki értelmes? Nem feltétlenül függ össze a tudománnyal. Nem lehet azt mondani: akinek egyetemi diplomája van, az mind értelmes, akinek viszont nincs, az debil (hülye). Az értelem nem diploma függő. Az a személy értelmes, aki határszituációkban képes jó döntéseket hozni. Rengeteg diplomás ember van, aki fontos helyzetekben rossz döntéseket hoz, és sok iskolázatlan ember létezik viszont, aki kritikus helyzetben jó döntéseket hoz. Itt érhető tetten az ÉRTELEM LELKE, aki megadja azt a képességet, hogy jó döntéseket hozzunk, – ha kérjük Őt.

Az értelemnek óriási szerepe van abban, hogy hinni tudjunk. Hiszen, ahol a tudomány véget ér ott kezdődik a hit. Itt nem a vakbuzgó, fanatikus, babonákra épülő hitről van szó, hanem az észszerű, tudományos alapokon nyugvó hitről. Vannak, akik azt mondják ilyen nincs, mert a tudomány és a hit kizárják egymást. Aki tudós, az nem hisz, aki hisz, az nem lehet tudós.

Itt van szükség-ismét- az ÉRTELEM LELKÉRE, hogy megértsük: a tudomány és a hit nem zárja ki egymást. Hisz rengeteg vallásos tudós volt, és van. Ha a tudomány és a hit kölcsönösen tiszteletben tartja egymás szakterületeit, akkor nem ütköznek egymással, ahogyan az egymás mellett lévő sínpár sem kereszteli egymást. A gubanc a történelem folyamán akkor keletkezett, és keletkezik, amikor a tudomány és a hit nem tartja tiszteletben egymás szakterületeit, hanem bekaszálnak egymás területeibe. Erre is volt bőven példa mindkét részről a történelem folyamán.

Az egyház annak idején durván nekirohant Galileo Galileinek (1564-1642) és kényszerítette, hogy vonja vissza a heliocentrikus elmélettel kapcsolatos tanait, amelynek felfedezője volt.

A kommunista rezsim nem csak tagadta Isten létezését, hanem büntette - esetenként börtönnel, vagy onkolózással, kényszermunkával- azokat az embereket, akik hittek, és aszerint éltek.

E két példából is világosan látszik, hogy milyen viszályok származhatnak, ha egymás szakterületeit nem tartjuk tiszteletben.

Szentlélek Isten, értelem lelke segíts abban, hogy életemben mindig jó döntéseket hozzak.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok áldott pünkösdi ünnepeket minden hívemnek és minden jóakarátú embernek.

Farkas Árpád pap bácsi

Pünkösöd a Somlyó hegyén

*Megálllok, és nézem az eget,
Felhőbe bújva
A Somlyó hegyére nevet;
Csengettyű visszhangja,
Emberek szólama...
Ki székely, ki magyar,
Ki csángó,
Mind egyet akar:
Hálát adni, vagy kérni,
Bocsánatért esedezni;
Az eget a földdel egybekötni!*

*Mennyi szüette bánat,
Meglapulva keserűn
A lelkek peremére száradt;
A kereszt oltalma,
Imájuk lágy hangja...
A bűnös, az igaz,
A bátor,
Egybeforr a nemzet mától.
Fuvallatként száll a lélek,
Beleremeg a nyárfa kéreg,
Permetezve égi fényed.*

Albert (Balázs) Jolán

Fontos esemény volt községünkben május folyamán, a bérmálás, amelyet ezúttal is Dr. Jakubinyi György érsek szolgálta ki. 131-en fogadták a Szentlélek ajándékait, amelynek élményéről az alábbiakban nyilatkozott két ifjú bérmálkozó:

- Hogyan élted meg a bérmálás pillanatát?

- Nagyon izgatott voltam, és vártam. Amikor az érsek úr keresztet rajzolt a homlokomra nyugodtság öntött el.

- Miben segített a felkészítőn való rendszeres részvétel?

- A felkészítők nagyon hasznosak voltak, úgy érzem vallásosabb lettem általa. Felkészítő nélküli bérmálást nem is tudnék elképzelni.

- Mit üzensz a megbérmálkozott társaidnak?

- Nem is tudom... Ha már úgy döntöttek, hogy felnőttként a keresztény életet választják, mutassanak példát a következő generációk számára, és mindenki a maga lelkiismerete szerint élje meg a hitét.

- Milyen elhatározások fogalmazódtak meg benned a jövőre vonatkozóan?

- Amit mondtam, és amit másoktól is elvárok az, hogy az egyház mellé álljanak, én is ezt szeretném tenni. Nem utolsó sorban szeretnék majd bérmakeresztstülő lenni. Megtisztelő, fontos és életre szóló feladatnak tartom.

Kosza Szilvia

- Hogyan élted meg a bérmálás pillanatát?

A bérmálás pillanata nagyon mély volt számomra. Ahogy közeledtünk a szentség kiszolgáltatására, boldogságot, melegséget éreztem.

- Miben segített a felkészítőn való rendszeres részvétel?

A felkészítőn való rendszeres részvétel abban segített, hogy megtanuljak a másik személyre figyelni, meghallgatni a gondolatait, érzéseit, esetleg tanúságtételeit. Segített közelebb lépni Istenhez, és segített megismerni a tévedéseimet, hibáimat.

- Mit üzensz a megbérmálkozott társaidnak?

A megbérmált fiataloknak azt üzenem, hogy merjenek hiteles keresztény életet élni Istennel, adjanak példát a hitetleneknek, kishitűeknek, és tisztelettel éljenek a Szentlélek ajándékaival.

- Milyen elhatározások fogalmazódtak meg benned a jövőre vonatkozóan?

A jövőre nézve számos elhatározás született meg bennem. Először is a leendő ifi csoport megszervezése, vezetése. Majd felnőtt koromban segélyszervezetek, árvaházak működtetése. A céljaim között vannak még afrikai utak is, ahol szegény, árva gyerekek gondozása, nevelése, taníttatása valósulna meg. Mindez persze Isten áldása és tapasztaltabb emberek segítségével által.

Magyari Barna

KISZOLGÁLTATTÁK A BÉRMÁLÁS SZENTSÉGÉT

Mécs László
A Szentlélek ekéi

Hogy angyalkézből bezárult az Éden
átok morajlik, forr a föld szívében,
s a kéreg tövist, bojtortjánt terem.

Az ember itt vergődött rögre esve,
tövis szurkálta lábait sebesre,
s kiszúrta lelke álmodó szemét.

S míg könnye hull a föld ugarszívére
a Szentlélek már néhány ezer éve
jár, jár a bojtortjános föld felett.

Szánt vihar-vemhes titkos paripákon,
ölében mag van, édes álom-mákony,
s amerre megy, a vak szem mennybe lát...

Így jár a földön néhányezer éve,
megtüzesült emberszív az ekéje,
s évszázados barázda jár nyomán.

Akkor van igazi ünnep, piros pünkösöd,
mikor egy vaksi, rögre görnyedt bűnöst,
szántó, izzó ekéje megérint.

Az volt a pünkösöd, mikor az a hitvány
gyáván bujdosó tizenegy tanítvány
a Szentlélek tüzes ekéje lett.

Az volt a szántás! Végtelenbe vágta
barázdát minden táján e világnak,
és Föld és ember újról álmodik

Kristó Tibor
A (templom)kert

*A jóságos csíksomlyói, József
Ferencs atyának ajánlom*

a kegytemplom csendje langymeleg
a Szűz keblén Jézus szendereg
mély magamba merítkezem
itt minden oly időtlen

felbűg a somlyói orgona
amint József atya int
tapossuk annak pedáljait
árad az Áve Maria

a harang kötele elragad
Kovács Imi róla lemarad
megszáll a levitáció
szól az estéli harangszó

grund volt nekünk a templomkert
közelben mindig bárány hevert
kicigliztük a fákat is
nem szólt a fűből már haris

szilonblúz izzadt hátamon
olaj csillogott hajamon
védők voltunk és támadók
önzők magunknakvalók

megrohamoztak új fiuk
s vadul ránk törték a kaput

Cseke Gábor
**SORSOK
KÖNYVE**

hargitanépe

Cseke Gábor

1929-én, Kolozsvárott.
... a kolozsvári Brassai Sámuel Középiskolában végezte, 1957-ben. A Babeş
... -ben magyar nyelv és irodalomból, 1962 és 1979 között az Ifjúmunkás vidék
... kerületébe, 1979-1989 között az Előre főmunkatársa, a rendszerváltás után a
... 2009-ig nyugdíjazásig. Több évtizedes bukaresti tartózkodás után Csíkszered
... művelődési életéből, zené, fotográfiai, könyvtári rendezvényeiből. Szerkeszt
... téségei felfedezése és szakmai fejlődésének egyengetője. Jelentős műfordítái t

... Regény (Kriterion, 1982)
... versek (Pallas-Akadémia, 2005)
... (Irodalmi Jelen Könyvek, 2006)
... válogatott versek (Pontifex, 2008)
... Akadémia, 2008)
... képek és ellentétekben. (Pólis, 2009)
... válogatott versek (Pólis, 2010)

... született volna meg a szerző olvasóköri tevékenysége nélkül.

A Hargita Népe Lapkiadó gondozásában jelent meg a Csíkszeredában élő Cseke Gábor újságíró, költő, író olvasónaplója, a Sorsok könyve. A kötet olyan riportokat, feljegyzéseket tartalmaz, amelyek akaratlanul is felkeltik az olvasó érdeklődését, kíváncsiságát a leírt események iránt.

A szerző nem véletlenül adta az itt megjelent írásainak a Sorsok könyve címet, hisz azokat csokorba szedve, a múltban valóban megtörtént tragédiákat, küzdelmeket, sorsvállalásokat ismertet meg az olvasóval. Ugyanakkor ízelítőt ad a környezetében élő kortárs-szerzők, vagy művészek munkásságának körülményeiről. Különben ezt hangsúlyozza Sarány István szerkesztő a kötet előszavában is, amikor kimondja, hogy ezek az írások „Tájékoztatnak, elgondolkodtatnak, és cselekvésre ösztönöznek.”

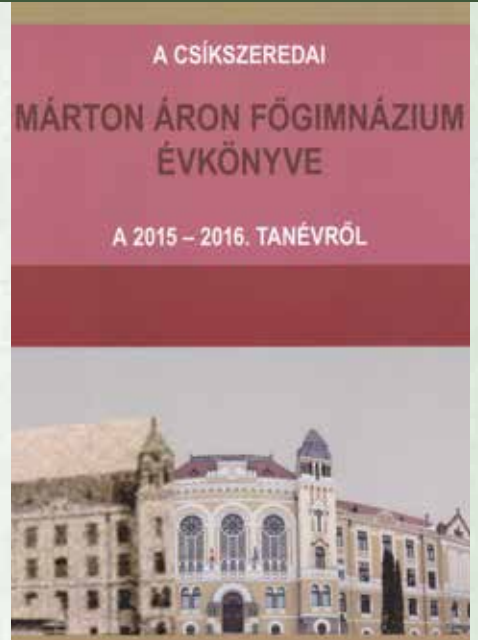
A könyv három nagy fejezetből áll. Az első a csíksomlyói árvaházban felnőtt gyermekek sorsát mutatja be Vaszi Mária gondolatain keresztül, aki maga is szenvedő alanya volt az ottani történéseknek. A második részben orvos sorsokról olvashatunk, a harmadik részben pedig a már említett meghatározó személyiségek munkásságán keresztül ismerteti azok életútját.

A kötetet a magyar sajtó napja alkalmából március 17-én mutatták be nagyszámú érdeklődő előtt a Megyeháza Galériában.

Az év elején immár a harmadik, bővített kiadásban jelent meg FÜLÖP LÁSZLÓ könyve, amely hatvan év legjobb vicceit tartalmazza. Mindannyian ismerjük a nyugdíjas iskolaigazgatót, közöttünk él, társaságában nem könnyű megmaradni nevetés nélkül. Az eddigi két kiadásban megjelent vicceket újjal bővítette, amelyek a székely ember változatos, humoros észjárásának elemeit tartalmazza. A szerző a kötet előszavában így ír: „ A nevetés szívinfarktus-megelőző, csökkenti a vérnyomást és a koleszterinszintet. Csökkenti a stressz okozta feszültséget, aktívan dolgoztatja az izmokat, kalóriaégető. – Ha ez mind igaz, akkor az olvasó most egy gyógyászati könyvet tart a kezében.”

Fülöp László
SZÉKELYEKTŐL HALLOTTAM
Karcfalva • 2017

Évkönyv a 2015-2016. tanévről

Ismét megjelent a Csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium Évkönyve a 2015-2016. tanévről. Az évtizedes, ha nem évszázados hagyományokhoz híven a szerkesztők igyekeztek a gimnáziumi élet mozgalmas mozzanatairól tájékoztatni az olvasót, különös hangsúlyt helyezve a diákok tudományos tevékenységére és irodalmi alkotásaira.

A tartalomról: tanulmányi és vizsgaeredmények, felvételi az iskolába, tantárgyversenyek, tehetséggondozó versenyek, osztálykirándulások, tanárszemmel, ballagás, érettségi találkozók, tanári munka a katedrán túl, alkotópályák, a jelenlét művészete (színházi emberek) stb.

Kibontakozóban egy ifjú tehetség községünkben

Az idei év elején, amikor egy alkalommal a Karcfalva központjában lévő Felcsík Kistérségi Társulás irodájában jártam, kérdezték tőlem, hogy ismerem-e Szécsi Tihamért Jenőfalváról. Mondtam, hogy igen, ismerem. A másik kérdés az volt, hogy tudom-e, hogy fafaragással foglalkozik. Hát ezt bizony nem tudtam. És akkor mutattak

egy pár fényképet, amit a közösségi hálón tett közzé Tihamér, és nagyon elcsodálkoztam, hogy még nem hallottam, hogy ilyesmivel foglalkozik. Rögtön el is határoztam, hogy készítek vele egy riportot a következő lapszámomban, hiszen az ilyen tehetséges fiatalokról érdemes tudjon mindenki.

Aki még nem ismerné, Szécsi Tihamér Jenőfalván a Főút mellett lakik. Elemi iskoláit községünkben végezte, majd a csíkszeredai Székely Károly Szakközépiskolában számítástechnikát végzett. Az érettségi után segédasztalosként kezdett dolgozni, és a munka mellett délutánonként a Hargita Megyei Művészeti Népisiskolában sajátította el a fafaragás művészetét.

–„Gyakorlatilag 2010-től hobbiszinten faragtam itthon kisebb fali plaketteket, képkereteket. Folyamatosan fejlesztettem

magamat, és a népisiskolában megtanultam a felcsíki népművészeti stílust.”

Kezdetben csak magának faragott. Ismerőseitől kapott először kisebb megrendeléseket, majd miután a közösségi hálóra feltöltött néhány fényképet a műveiről, megnőtt a megrendelések száma. Legnagyobb munkái közé tartozik egy több mint két méter magas kopjafa, amit a magyarországi Győről rendeltek. Faragott már többek között nagy ágyat, ballagási tablót, sarokülőt, asztalt székekkel stb.

Többféle fát használ alapanyagul. A juhar és a hárs azok a fák, amelyeket a legkönnyebb faragni, viszont a tölgy a legjobb és legszebb alapanyag, de a megmunkálása nagyon nehéz. Egyre nehezebb viszont hozzájutni a jó minőségű tölgyfához, már csak az ára miatt is, hiszen nagyon drága.

–„A leggyakoribb motívumok, amiket használok, azok a virágdíszek, főként a tulipán és a margaréta. A megrendelőim ismerik a stílusomat, és nagyjából rám bízják, hogy hogyan helyezem el a mintákat az illető tárgyon. Egyébként tervezek egy bemutatótermet, ahol kiállíthatom a meglévő munkáimat. Sajnos sok mindenre szükség lenne még. Egy nagyobb műhelyre, további famegmunkáló gépekre. Szerencsére a szomszédomban lévő asztalos segít, ha olyan gépre van szükségem, amivel nem rendelkezem. Mégis, ahhoz, hogy főállásban csináljam a fafaragást folyamatosan fejlődni kell, úgy tudásilag, mint a segédeszközöket tekintve.”

Szécsi Tihamér jó példa arra, hogy ha tehetséget érzel magadban valamilyen téren, azt kamatoztatni kell, és előbb-utóbb a befektetett energia meghozza gyümölcsét. Bízok benne, hogy álmai beteljesülnek, és nagyon sokan fogják ismerni a nevét.

Az idén pályázni is próbált a Communitas Alapítványnál alkotói ösztöndíjra, de sajnos az elbírálás kedvezőtlen volt számára, pedig további kibontakoztatásához felfért volna egy kis anyagi támogatás.

Szócs László

Néhány fontos adminisztratív tudnivaló

Községünk tisztántartása jórészt a polgármesteri hivatalra hárul, azonban legnagyobb részben a községben lakó emberek feladata is ez. Mondom ezt azért, mert hiába tesszünk meg mindent, hogy tiszta, rendezett környezetben éljünk, ha ezt az összes lakó nem érti meg, mit sem ér az egész.

Amíg vannak még olyan emberek akik szemetüket a határba viszik, vagy eldobják a nyílt utcán, esetleg beledobják a folyóba, addig hiába minden erőfeszítés, nem lehet a közvetlen környezetünk, a községünk tiszta és rendezett.

Az alábbi fotót május elején készítették a jenőfalvi erdőrészen. Egészen "tájba illő"...

De ez csak egy a sok eldobott szemét közül. Rengeteg van még a mezőkön, erdőkön kevésbé látható helyen. Mikor lesz ennek vége? Mikor értik meg az emberek végre, hogy mindenkinek a kapuja előtt

nak feljavítására használhatunk. A megyei tanáccsal közösen indított hulladékgazdálkodási program keretében komposztládákat osztunk ki ingyenesen! Sokat elvittek már, de még mindig sok láda vár gazdára. Kérem használják ki a lehetőséget, és igényeljék az ingyenesen elvihető ládákat!

Községünk arculatát rontják a közterületeken tárolt mezőgazdasági gépek, építkezési anyagok, és egyéb tárgyak is! A legnagyobb probléma Jenőfalván az Oltmélyéken van, amint azt a fenti fotó is mutatja! Nyomatékosan felszólítok minden községlakót, aki saját tulajdonában lévő használati tárgyát, építkezési anyagát, tűzifáját közterületen tárolja, hogy haladéktalanul távolítsa el onnan, ellenkező esetben írásos figyelmeztetést, majd büntetést fog kapni!

Az utóbbi években megfeszített munkával európai uniós forrásokhoz jutottunk, amelyek révén a község jó néhány utcáját sikerült aszfaltburkolattal ellátni. Egyes helyeken az utca szélessége nem engedte, hogy betonsáncsal szegélyezzük az útfelületet, más helyeken viszont igen. A betonsánc hátránya - rengeteg előnye mellett -, hogy az útfelületre felhordott sarat és egyéb szennyeződések az eső belemossa a sáncba, és így a sáncok folyamatos takarítást igényelnek. Ezúttal felszólítom a betonsáncsal szegélyezett utcák lakóit, hogy folyamatosan takarítsák a kapujuk előtt ezeket a betonsáncokat!

Egy másik fontos dolog a nyári időszakban a porták környékének a kaszálása. Sajnos mivel egyre több lakatlan ház van községünkben, sok helyen látni, hogy nincs lekaszáva a ház/kapu/kerítés mellett a fű. Kérem a lakatlan házak szomszédságában lakókat, hogy figyeljenek oda, és lehetőség szerint kaszálják le ezeken a részeken is a fűvet, gazt. Nekünk erre nincs fizetett emberünk.

A fentiekre különösen most, Pünkösöd előtt - de máskor is - nagyobb figyelmet kell fordítani, hisz ebben az időszakban az idegenforgalom is megnövekszik községünkben. Tisztelettel kérek minden karcfalvi és jenőfalvi lakóst, hogy a fentiek szerint cselekedjen, hisz mi élünk itt, nem más.

Gábor Tibor
polgármester

elszállítják a szemetet? Vagy ha már ő maga akarja szállítani, hozza le a polgármesteri hivatal udvarán kiképezett szelektív hulladékgyűjtő központba, és ott értékesítse. **A fotón látható rengeteg sörösfakont nemcsak szemétként lehet kezelni! Nem eldobni kell, hanem eladni, pénzért!**

A háztartási hulladékot szelektálni lehet! A flakont és egyéb műanyagot, a sörös- és konzerves dobozt, a használatlan üveget mind-mind külön lehet gyűjteni és értékesíteni nálunk, a polgármesteri hivatalnál!

Ugyanez a helyzet a lebomló zöld hulladékkal is. A kigymólt burjánokat, az összegereblyélt falevelet, az elhervadt virágcsokrot mind-mind komposztálni lehet, amit aztán a veteményes talajá-

Intenzíven készülnek a felcsíki diákok a kisérettségire

Felcsík Kistérségi Társulás kisérettségi felkészítőt szervez román nyelv és irodalomból a felcsíki 8.-os diákok számára, hogy ezáltal is hozzájárulhasson a diákok sikeres vizsgázásához.

A Kistérségi Társulás felkérésére, hogy vállaljak munkát ebben a programban, nagy örömmel válaszoltam, hiszen én magam is nagyon fontosnak tartom, hogy minél inkább segítsük a diákjainkat a sikeres vizsgakészületben. És itt Csíkban bizony a legtöbb segítségre épp a román nyelv és irodalom terén van szükség.

2017. április 8-án 13 órától az egyesület karcfalvi székhelyén került sor arra az egyeztetésre a felcsíki román szakos tanárokkal, melyen kidolgoztuk a felkészítő lebonyolításának menetrendjét. A programba 8 tanár kapcsolódott be, akik egymás között leosztották a kisérettségire előírt vizsgaanyagot, amelyet két helyszínen, Csíkszentdomokoson és Csíkmadarason adnak le. Összesen 86 diák jelentkezett a programra, akiket három csoportba osztottunk be.

Véleményem szerint hasznosnak bizonyult a Felcsík Kistérségi Társulás által szervezett felkészítő-sorozat, ugyanis a 8. osztályos tanulók felmérhetik tudásukat, megállapíthatják, hogy mely szinten állnak a kötelező tananyag elsajátítását tekintve, és segít a tananyag átismétlésében.

A felcsíki tanárok közreműködésével zajlanak a tevékenységek, a húsvéti vakáció második hetétől egészen június elejéig, majd egy vizsgával zárulnak, amely hasonló lesz a nemzeti felméréshez.

A diákok szerint az egyik motiváló dolog, amiért érdemes részt venni a felkészítő órákon az, hogy minden alkalommal más, új arc, új oktató jelenik meg, mindenki a maga jól bevált módszereivel dolgozik, így nem unalmasak a találkozások.

Tapasztalataim is ezt támasztják alá. Első alkalommal Csíkszentdomokosra mentem. Belépve az osztályterembe egy kicsit idegennek éreztem magam, bámultak az ott üldögélő diákok, összesúgtak a hátamnál "Ejsze ez lesz ma.", "Nem es tudom melyik, honnan jött, de olyan ismerős, ejsze a karcfalvi". Én rájuk mosolyogtam és helyben hagytam, hogy igen, én Karcfalváról jöttem. Időközben többen érkeztek, szinte megtelt az osztályterem.

Bemutakoztam, felvázoltam az óra szerkezetét, és előterjesztettem az első témát. Síri csend lett az osztályban, mindenki figyelt, és elkezdődött a tevékenység... többnyire román nyelven. Rövid ismétlés után a témához kapcsolódó vizsgafeladatok megoldásán keresztül mérhették fel tudásukat a diákok. Gyorsan eltelt az erre szánt három óra, a diákok legjobb tudásuk szerint aktívan kapcsolódtak be a közös beszélgetésekbe. Érdekes és különleges is volt ez az alkalom, ugyanis kb. félidőnél bekopogtatott hozzánk Borboly Csaba, Hargita Megye Tanácsának elnöke és Görbe Péter főtanfelügyelő is. Mindkét vendég tanulásra bízta a gyerekeket, elismerést is kaptak tőlük, amiért vették a fáradságot, és vakációban is eljöttek tanulni.

Én elégedetten, sikerélménnyel távoztam, remélem, hogy segíthetem, és a diákoknak minden jót, a lehető legjobb eredményeket kívánom. A Felcsík Kistérségi Társulás munkaközösségének pedig további sikert szervező munkájukhoz!

Biró Katalin
román szakos tanár

Fizikából jeleskedtek

Hosszú évek tapasztalata bizonyítja, hogy iskolánk tanulói nemcsak tanulják, de tudják is a fizikát. A teljesség igénye nélkül szeretnék megemlíteni néhány csillogó elmét, akik aztán Csíkszeredában, Kolozsváron illetve Budapesten kamatoztatták általános iskolában megszerzett tudásukat: Farkas Loránd, Antal Ákos, Vizi Róbert, Bőjte Márton, Gidró Zsuzsa, Both Csaba, Vizi Ádám. Ez a hagyomány az idén is folytatódott. A kitartó komoly munkának, a felkészítőikön való rendszeres részvételnek köszönhetően van miről beszámolni jelen tanév vége fele közeledve.

A Mindennapok Fizikája Regionális Versenyre (MIFIZ) a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceumban került sor 2017. március 31-én. Ezen a versenyen Erdély összes magyar iskoláiból jelentkezettek csapatok. A jelentkezés nemcsak elméleti felkészülést, hanem gyakorlati mérésekben való jártasságot, kísérletezést, és filmkészítést is jelentett. Iskolánk diákjai közös munkával, erős csapatszellemmel, szépen helytálltak. A három résztvevő csapat közül III. helyezést ért el a Kölcson VI. A-sok csapata: Kálmán Edina, Bíró Biborka, Farkas Zsófia és Vízi Bálint. Másik két résztvevő csapatunk a Kispályások: Geréd Ádám, Farkas László, László Balázs, Both Alpár, valamint a 4 fok Celsius csapata: Balázs Ágnes, Albert Katalin, Tamás János és Süket Bálint voltak.

A székelyudvarhelyi Alfa és Omega fizikaversenyen iskolánkat VII. osztályos tanulóink, Bíró Barbara, Boér Szilvia, Kajtár Gabriella képviselték. A Tamási Áron Gimnáziumban a 2017. május 4-én megszervezett versenyre Brassó, Kovászna, Hargita, Maros és Kolozs megye 56 iskolájából több mint négyszáz tanuló nevezett be, akik közül 100 tanuló jutott az udvarhelyi döntőbe. Díjat hozni ugyan nem sikerült, de tanulóinknak alkalma nyílt ismételten megtapasztalni, miként lépi át a fizika az iskolai kereteket, és válik képessé arra, hogy szűkebb hazánk legügyesebb diákjait egy csapatá kovácsolja össze. Én, mint felkészítő tanáruk mindannyiuknak gratulálok, és megköszönöm a részvételt, a szorgalmas munkát, az alázatot, amely kimondva, vagy kimondatlanul áldásként kíséri tanári munkánkat.

Bőjte Mária fizika szakos tanár

KUPAK-VERSENY

Atavaly ismerkedtünk meg a Juventutti Alapítvánnyal, amelynek fő tevékenysége elsősorban beteg gyerekeknek segíteni. Az alapítvány munkatársai nagyon ötletesen ezt oly módon teszik, hogy az embereket egyúttal szelektív hulladékgyűjtésre is ösztönzik. A KupakArt című verseny felhívásában műanyagkupakokból készített mozaikokat kell elkészíteni, az alkotásokról készült fényképek aztán elbírálásra kerülnek. A mozaikok megalkotásában összegyűlt kupakok aztán eladásra kerülnek, és újrahasznosítják őket. Így egyszerre három pozitív következménye is van ennek a különleges jótékonyagnak: kevesebb szemét, újrahasznosítás és segítségnyújtás.

Ez a kezdeményezés olyannyira megtetszett, hogy iskolánkban saját versenyt indítottunk, GYŰJTS SZELEKTÍVEN – LÉGY KÖRNYEZETTUDATOS - SEGÍTS MÁSOKON címmel, amely márciustól a tanév végéig tart. A diákok nagyon lelkesen fogadták a versenyfelhívást, iskolánk csaknem minden osztálya be is nevezett rá. Minden versenyzőnek meg van a külön stratégiája, hogy honnan tud a legtöbb kupakot összegyűjteni. Úgy értesültünk, hogy nem csak a szülőket, de a távolabbi, külföldi rokonokat is bevonják a gyűjtésbe. Már több tízezer kupak gyűlt össze, de bízunk benne, hogy a tanév végéig még sokat szereznek a diákok. A TOVÁBBI GYŰJTÉS-HEZ SOK SIKERT KÍVÁNUNK!

A versenyt szervező tanárnők: Nagy Emese és Török Ágota

Egy rozsdás patkótól a játszótérig

A csíkjenőfalvi óvodások, iskolások, szülei és pedagógusaik régi álma vált valóra a tavaszi szünetben megépített játszótérrel. A megvalósítás példaértékű közösségi összefogás eredménye. Az ötlet márciusban született meg a fejünkben, amikor újra tavasz lett, a sokadik tavasz, és a gyerekeknek még mindig nem volt, amivel játszaniuk az udvaron. Nem volt egy hinta, egy pad, volt viszont rozsdás patkó és szeges lécs. Gyors szervezésbe kezdtünk. A pedagógusokkal, a szülőtársakkal, az iskola vezetésével, az önkormányzattal és a közbirtokosságokkal együtt próbáltuk megtalálni a játszótérhez vezető legrövidebb lehetséges utat, együtt gondolkodtunk azon, hogy mire lenne szükség, ki mivel tudna hozzájárulni, lelkes közmunkával mit lehetne megvalósítani rövid időn belül, hogy a gyerekek már nyár előtt birtokukba vehessék a szabadtéri játékeszközöket. Egyértelmű volt, hogy pályázattal, hivatalosan sokszorosan több pénzbe és időbe kerülne a kivitelezés, így más utat kellett keresni. Mindenki örömmel fogadta a szülői kezdeményezést, a kisebb-nagyobb családi adományokon kívül helyi intézményektől és cégektől is ígéretet kaptunk anyagi támogatásra. Több szülő, nagyszülő önzetlenül felajánlotta segítségét a szükséges munkálatokban, mint a faanyag előkészítése, gyepesítés, fuvarozás, vásárlás, ácsmunka, hegesztés stb. A lehetőségekhez mérten terveket készítettünk, számolgattunk, szakvéleményeket kértünk, csapatban gondolkodtunk, hittünk az összetartás erejében. Már a tervezésnél alapvető célunk volt a tér biztonságosságának a kialakítása, arra törekedtünk, hogy a játszótér ne csak kihelyezett eszközök összessége legyen, hanem lehetővé tegye a kiscsoportostól a negyedikesig a változatos, biztonságos játékot. Elterveztük, hogy nem csak kinti játszótér építünk, hanem az udvaron levő fászsín egyik részét benti homokozóvá alakítjuk, itt lehet tárolni különböző játékokat, és lesz lehetőség mászkálásra, firkálásra is. A tervezetések után a vakáció első szerdáján az áprilisi havazásban kezdetét vette a helyszíni munka, mely nyolc napon át tartott. Naponta tizenvalahányan dolgoztak, mindig új szülők is csatlakoztak. Sokan sokféle módon vettek részt a munkában, mindenki saját lehetősége és szíve szerint. Az anyukák, nagymamák, óvó nénik, tanító nénik mindvégig gondoskodtak a napi szendvicseről, fánkról, kávéról, italról. Első körben a terület tisztítása, a fászsín kiüresítése és a gyepesítés volt soron, majd a szín belső felújítása került napirendre. Második nap végére az ablakokkal, a frissen elterített homokkal, a kötélletrával, a falra barakcsolt fekete táblákkal és a sok színes homokozójátékkal kész is lett a megálmodott homokozóház. A belső munkálatok után harmadik nap a kinti játékok megépítése következett. A terület gumiabroncsokkal való bekerítése után sok apuka munkájával elkészült a leglátványosabb játékipítmény, az ún. torony, két különböző méretű csúszdával és három hintával. Azon az estén mindannyian azt éreztük, hogy ez több, mint amiről álmodni mertünk, megtapasztaltuk a kalákában végzett munka hihetetlen élményét és eredményét. Még nagyobb lelkesedéssel és még többen folytattuk másnap, amikor betonba kerültek a lipinkák vasszerkezetei, elkészültek a padok, és kezdetét vette a festegetés, melybe három napon át anyukák, pedagógusok is vidáman bekapcsolódtak. Családi napok lettek, vártuk a találkozást, amíg dolgoztunk, a gyerekek szórakoztak, boldogan próbálták ki az új játéklehetőségeket. Örömmel tetőzte, hogy helyi üzletektől festékeket, ecseteket, játékokat és más szükséges kellékeket kaptunk még ajándékba. A hetedik nap a továbbra is lelkes apukák elkészítették a toronyépítmény tetőszerkezetét, helyére

tették a kosárlabda-gyűrűt, a női csapat befejezte az egyes játékelemek másodszori vagy harmadszori lefestését. Jött az ötlet, hogy szervezzünk játszótéri majális, így befejezhetjük az eltervezett tennivalókat, utána pedig megünnepeljük a közös munkát. Így május elsején ismét találkozott a társaság. Többek között a férfiak focipályát varázsoltak, amit ki is próbáltak. A kosarakból előkerült finomságokkal, a csomagtartókból előkerült hangszerekkel, a jó hangulattal és az elégedettség érzésével igazi ünnep kerekedett, az együtt dolgozás után az együtt ünneplés öröme is megtapasztaltuk.

A vakációt követő első reggelen több, mint száz gyerek örült a színes játszótérnek, más értelmet nyert számukra a tanórák közötti szünet vagy a délelőtti/délutáni szabadidős tevékenység.

A munka nem állt meg, azóta vasból készített kerékpártartókat helyeztünk ki az óvoda és iskola épülete mellé. Még ebben a tanévben új standard méretű focikapukat készítünk, melyekre egy helyi családi vállalkozás jóvoltából vásárolunk hálót. Tervezzük a homokozóház külső szépítését is, ha anyagi segítség érkezik. És vannak még tervek... Egy óvoda és iskola udvarán mindig lehet fejleszteni a játéklehetőségeket, hogy azok a gyerekek fizikai fejlődésén túl az érzelmi és értelmi fejlődését is szolgálják.

Nem volt elég azonban megépíteni a játszótérrel, karban is kell tartani. Bízunk abban, hogy csak a megcélzott korosztályú gyerekek fogják használni, és nem kerül sor szándékos rongálásra. Ugyanakkor reménykedünk abban is, hogy közelebbről kamerával megfigyelt terület lesz az udvar. Továbbra is örömmel fogadunk minden ötletet, segítséget.

Lehetetlen lenne név szerint felsorolni minden támogató nevét az anyagi segítségtől a többnapos munkáig, a homokig, a rács sörig vagy a kosár fánkig. Közel hetvenen fogtunk össze, együtt sikerült megvalósítani és megélni a csodát! Őszinte hála és köszönet jár mindenkinek. Isten fizessen névtelenül mindenfajta segítséget!

Kívánjuk, hogy nagyon sok mosolygós gyerek használja a játszótérrel.

A szülők és pedagógusok nevében Gidró Melinda

Székelyföldi Kincskereső pályázat

Idén először vettünk részt a Székelyföldi Kincskereső pályázaton. Három kategóriában is megmérettettük magukat a karcfalvi-jenőfalvi diákok: Helyneveink, Forrás-kincsünk és Székfoglaló címen. Két helynevet gyűjtő csoportunk is volt, az egyik a karcfalvi és jenőfalvi határ-, utca-, erdő- és víznevet írta össze, a másik csoport a dánfalvi helynevet, mivel Dánfalváról ingázó diákjaink is vannak. Komoly és kitartó munkát végeztek.

A Forrás-kincsünk kategóriában is két csoport indult: egy édesvízű forrásokat és egy borvízes forrásokat vizsgáló csoport. Velük két jó hangulatú és érdekes terepgyakorlaton is részt vettünk, ahol a forrásokat felkeresve azok vizének tulajdonságait (hőmérséklet, pH érték) mértük. A feladatokhoz hozzátartozott az is, hogy a források használatára buzdítjuk a helyi közösséget. Erre a gyerekek szórólapokat találtak ki, melyeket nagy lelkesedéssel osztottak szét a településen. A harmadik kategóriában, egyéni versenyben György Réka VII. A osztályos tanuló indult, aki egy Székelyfölddel kapcsolatos különleges és összetett társasjátékot talált ki, és készítette el. Ezzel a jó ötlettel elnyerte a versenyt elbírálók tetszését, és dicséretben részesült. Köszönjük a diákok lelkes munkáját, valamint Nagy Emese és Kelemen Erzsébet tanárnők segítségét a versenyre való felkészülésben.

Török Ágota, földrajz szakos tanár

• 18 évesek Karcfalva községben •

Ábrahám Sára, Babos Ágnes, Bálint Zsolt, Farkas Paula, Farkas Zsuzsa, Kába Szabolcs, Kedves Szilárd, Kosza Andor, Márton Benedek, Márton Nándor, Péter Andor, Postelnicu Miklós, Prezmer Alpár, Simon Mária, Suciú Roland, Szabó Attila, Szabó Balázs, Szopos Réka, Vízi Henrietta.

A 40 évesek is ünnepeltek

Abos Valéria, Albert Ernő, Albert Szidónia, Albert Zoltán, Antal Adél, Antal Ervin, Antal Zoltán, Ábrahám Kinga, Ágoston László, Bara Adolf István, Bara Ibolya, Barabás Klára, Bálint Matild, Bálint Károly, Bíró Adél Katalin, Bíró Annamária, Bíró Márta, Bíró Piroska, Cseke Margit, Demeter Juliánna, Dobos Attila, Farkas Judit, Farkas Judit, Farkas István Róbert, Farkas Vilmos, Ferencz Ibolya, Gál Melinda, Gegő Attila, Gidró Tünde, Gyenge Ibolya, Gyenge Tibor, Jéré Levente, Karda Ibolya, Karda László, Kajtár Imre, Katona Csaba, Kába Mária, Kedves Attila, Kedves Csaba, Kedves Katalin, Kelemen Ibolya, Kosza Erika, Kosza Ernő, Kosza Levente, Kosza Magdolna Erika, Kosza Veronika, Kozma Anna, Kozma Annamária, Kristóf Izabella, Kurcsi Zsolt, Lukács Gyöngyvér, Lukács Mária, Márton Attila József, Márton Imre, Márton Piroska Mária, Miklós Anna, Néma Katalin, Orbán Malvina, Páll Levente, Péter Zoltán, Ráduly Irén, Sándor Péter, Süket Edit, Szabó Csilla, Szekeres László, Szekeres Sarolta, Szentes Éva, Szopos Katalin, Szopos József, Szócs Erika, Szócs Etelka, Tamás Katalin, Tankó Ildikó, Vízi Ernő, Vízi Zoltán, Zsók Ildikó.
Az elhunytakról is megemlékeztek: Farkas Levente, Szász Zoltán, Vízi Enikő.
Béke poraikra!

• Elsőáldozók 2017-ben •

Karcfalva • Csikjenőfalva

*Albert Flóra, Antal Ádám, Antal Bálint, Antal Dávid, Baróti László, Bartalis Beáta, Biró Áron,
Biró Bence Bendegúz, Császár Csongor, Gábor Blanka,
Gegő József-Tibor, Gegő Márton, Gidró Roland
Jánó Norbert, Karda Kristóf, Nyaguly Zalán, Prezsmér Hunor, Primac Liviu Cristian,
Sinka Edina, Szekeres Róbert, Szentes Barbara,
Vizi Rita, Zsók Arnold*

(folytatás az előző lapszából)

1931 februárjában két előadást tartott, előbb a skarlátról, majd egy későbbi alkalommal a tuberkulózisról beszélt. 1931 márciusában is több előadást tartott. Egy alkalommal az alkohol káros hatásairól beszélt a jelenlévőknek, majd még ugyanabban a hónapban A csecsemőápolás címmel tartott érdekes előadást. 1931. március 22-én „Ferenc

Orvostudományi kollégáival, pályatársaival jó barátságot ápolt. dr. Hirsch Hugóné Emlékirataiból egy rövid részletet idézek, a szegedi világhírű professzor, Szent-Györgyi Albert Hirschéknél való látogatásáról. „Majd a »Karcfalvi Lok« következett, ahol kényelmes szállás volt férjem kedves kollegájánál: dr. Élthes Endre ottani körorvos vadászházában. Ott látogattuk meg őket.” (2015 Visszaemlékezés egy látogatásra 1. Krisztus világa. október, 8–9)

Érszükület miatt vesztette el egyik lábát (1952). Elszántsága, gyógyítani, segíteni akarása arra készítette, hogy saját otthonában, felesége segítségével nyisson orvosi rendelőt. Ismerte az embereket, ismerték őt Balánbányától Csíkmadarasig.

A régi halász–vadász szabadidős tevékenységét

Életrajzi képek egy orvosi pályáról Balánbányától Csíkmadarasig

József tagozati elnök külön köszönetet mond dr. Élthes Endre orvosnak, aki készséggel, szívesen tartotta érdekes, közvetlen, gyakorlatias előadásait” – írja az e napon készült jegyzőkönyv.

Az elkövetkező években is a helyi Katolikus Népszövetség igyekezett minden alkalmat kihasználni a helyi lakosság nevelésében. Külön jeles gimnáziumi tanárokat hívtak meg előadást tartani, mint például Domokos Pál Péter, Albert Vilmos, Beczási Zoltán, Antal Áron vagy Baka János főállatorvos.

Az 1934–35-ös időszak sok nehézséget hozott a magyar nyelvű oktatás terén, sokszor ellehetetlenítették a Népszövetség működését, de a lelkes vezetők, a tagság mindig megtalálta az utat, hogy a népnevelés szolgálatába álljon. Ezt megerősítette a későbbi püspök, Márton Áron jelenléte, aki ezen időszak alatt a Katolikus Népszövetség központi igazgatója volt. Az ismeretterjesztő előadások egyre népszerűbbek lettek a tagság körében. Pl. 1935 januárjában is dr. Élthes Endre tartott előadást az egészségügyi teendőkről, februárban pedig az egészséges lakás feltételeiről.

A háború idején megszorított egészségügyi teendők ellátására Csíkszeredában is létrehozták az önkéntes Vöröskeresztes ápolónők csapatát. Részt vett a képzésükben.

Szerette a természetet, sokat kirándult. Horgászott, vadászott. Dr. Endes Miklós írja 1936-ban: „Pedig jól és helyesen szervezve úgy a vadászat, mint a pisztrángászat Csík népének fontos gazdasági erőforrásává lehetne. Ezt arra való emberek már rég belátták és cselekedni is igyekeztek. Kezdeményező volt e téren vitéz derzsi és máréfalvi Pap Béla mérnök, ki a legelső pisztrángkeltető medencét a csíkszeredai földművesiskola környékén felállította. A második kísérlet napjainkban [szerk. megj. 1936-ról beszélünk] történik állami támogatással a Madaraspatakában. Lelkes vezetője a kezdeményezésnek dr. tusnádi Élthes Endre.” (Endes 1938: 473). Ez a kezdeményezése és munkája a továbbiakban is fennmaradt és a vidéken a mai nap is foglalkoznak pisztrángtenyésztéssel.

a méhészkedés váltotta fel. Szókimondó, rendreutasító magatartása mögött egy bajban mindig segítőkész, melegszívű emberrel találkozhatott a hozzá betérő. Ha rossz anyagi körülmények között élő betegnek kellett megvásárolandó gyógyszert felírnia receptre saját jövedelméből fizette azt ki.

Ha ő a lába miatt otthonülésre kényszerült, lakásába gyűjtötte a falu mindenkorai értelmiségi embereit, a papot, a tanítót, a gyógyszerészt. Rómizni és preferánszozni ültek össze, no meg beszélgetni. Az akkori időkben volt szolgálatban a nagy tiszteletnek örvendő Lestyán Ferenc plébános, a későbbi püspöki helynök is, édesanyám „dicsértessék bácsi” –ja. Rengeteget olvasott, felesége rendszeresen vitte neki a könyvtárból kölcsönzött könyveket.

Jelleméről árulkodik az is, hogy bár jogos volt a nemesi „thusnádi” előnév viselésére, ezt sosem használta és nem is kérkedett vele.

Karcfalván nősült, első feleségétől egy fia, második feleségétől egy leánya született, aki Csíkszeredában él. Életének 72., második házasságának 17. évében 1964-ben hunyt el Csíkkarcfalván. Sírja a helyi templom kerítésén belül, a sekrestye bejáratával szemben található.

Néha nyers mondataiból számos anekdota született, jó kedélyét nem törte meg egészségi állapotának romlása sem.

Forrás: SALAMON József, 2014 Gyimes. Magánkiadás, Csíkszereda

Dr. ENDES Miklós, 1994 Csík-, Gyergyó-, Kászonszékek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig. Akadémiai Kiadó, Budapest

Derzsi Élthes Éva

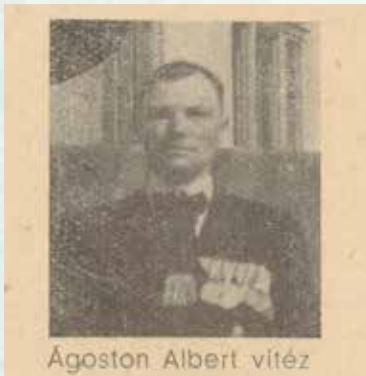
RÉGI IDŐKRE EMLÉKEZÜNK

Egy vitéz katona az első világháborúból

ÁGOSTON Albert 129 évvel ezelőtt látta meg a napvilágot Csíkjenőfalván, ahol gyermekkorát töltötte, itt járt iskolába. Az első világháború kezdetén - akárcsak a többi falus társai - be kellett vonulnia katonának. A 9-es huszárezrednél kapott kiképzés után nem sokkal már a csatatéren harcolt bajtársaival. Számos ütközetben vett részt, 1918. június 19-én súlyosan megsebesült, a háború végén leszerelték, és még ez évben megkapta az arany vitézségi érmet a Montelloi csatában (Olaszország) nyújtott hősiességéért.

Sajnos a falubeliek közül soknak nem adatott meg hazatérésük, hősiesen küzdve vesztették életüket a harctéren. Közöttük testvérbátyja, Péter is, aki 1916-ban az orosz fronton esett el.

Vitéz Ágoston Albert a két világhégés között itthon tevékenykedett, községi bíró is volt '42-'43 között, de katonai tapasztalatait 1940-1944 között a levették oktatásában is kamatoztatta. 1945-ben vonult nyugállományba.

Ágoston Albert vitéz

Vitéz Ágoston Albert csendőr fiával

É l e t s o r s o k

Nem nagy ügy...

- Fibróma van a méhemben, holnap meg is műtenek – mondja telefonon Emma, ahogy kilép az orvosi rendelő ajtaján. – Reggel korán itt kell lennem a kórházban, kérlek, vidd el Annát oviba, s fond be szépen a haját, mert ő úgy szereti. Délután vidd haza hozzátok, amíg hazakerülök a kórházból, este ki is engednek. Értem ne aggódj, nem nagy ügy. Holnap ilyenkor már túl leszek rajta – mondja elcsukló hangon. - Örülök, hogy most már tudom a több éves medencetájéki fájdalom s a bő vérzések okát. Köszönöm, hogy felíráttál az orvoshoz, s nem hanyagoltam tovább. Ezután jobb lesz, ennek legalább vége lesz... – sóhajt, majd gyorsan elköszön, nem várja meg a bátorításomat. Nem gyengülhet el, erősnek kell maradnia. Annyi mindent végigcsinált már egyedül, ezt is ki fogja bírni, ki kell bírnia.

A férje most sincs itthon, hét éve már, hogy külföldön dolgozik az anyagiak miatt. Csak fél évenként jön haza, s mindig

még egyszer utoljára visszamegy, mert nincs más lehetőség. Egyiküknek sem könnyű, sőt, egyre nehezebb. Látszatra még jó a házasságuk. Esténként webkamerán kommunikálnak, de Kálmánnak sokszor még beszélgetni sincs kedve, annyira fáradt a sok munka után. Ő a nagyobb áldozat. Emma megérti, meg kell értenie. Ő is eljár minden nap dolgozni, sokszor túlóráznia is kell, de ez már nem nagy ügy. A férfimunka is az övé a ház körül, de ez is természetes már. Megszokta. Ettől még várja az esti beszélgetéseket kislányával együtt a számítógép előtt. Férje beszélései néha bántóak, de nem szól vissza. Már Anna miatt sem. Még csak két hónap, s akkor majd ismét együtt lesz a család, akkor majd mindent megbeszélnek és mindent helyrehoznak. Lesz végre elkésett nyaralás is, leszigetelik a házat, s végre a régi mosógépet is kicserélik. Csak ez az érzelmi nélkülözés ne lenne ennyire kegyetlen! De ki kell bírni, vannak ennél rosszabb női sorsok is. Most a szervezete is jelez a betegséggel. Tudja, érti. Menni kell tovább, ez az ő útja. De vajon hova vezet?

Gidró Melinda novellája

Hány óra múlva kell beavatkozni a tehén esetében, ha visszamarad a magzatburok – azaz „pokla”?

Elléstől számítva 10 óra alatt kell eljőnie, ha ezt meghaladja, orvosi beavatkozásra van szükség. Ugyanitt megjegyezném, hogy a „követ kötünk rá módszer” veszélyes, mert beleszakadhat, vagy méhelőlést okozhat.

Mennyi a vemhesség időtartama egyes állatoknál?

Állat	Vemhesség átlag időtartama- napokban	Szélsőséges esetek napokban
ló	340	307-412
tehén	283	240-311
juh	150	140-160
kecske	150	142-164
kutya	62	59-65
macska	58	55-60
disznó	115-118	110-140

Hogyan fedeztessük a kancákat?

A kancák fedeztetésére optimális időszak változó az állat biológiai állapotának függvényében:

- fiatal kancák esetében:

Az ivarzás (sárlás) **2. vagy 3. napján** majd újabb **2-3 napra** ismételten fedeztetjük.

- csikós kanca esetében:

Ellés utáni **7.-9.** nap történik, majd **2-3 nap** elteltével megismételjük, majd ha még mindig ivarzik, újra lehet próbálni 2-3 nap különbséggel.

- vetelés utáni fedeztetés:

Először kiderítjük a vetelés okát, ha kell, orvosoljuk azt, majd mindenképp csak a már megszakadt **vemhesség normális időtartamának lejárta után** fedeztetjük újra a kancát.

Mennyi idősen lehet megállapítani állatfajonként a vemhességet ultrahang készülék segítségével?

Állat	Vemhesség megállapítása napokban kifejezve
ló	340
tehén	283
juh	150
kecske	150
kutya	62
macska	58
disznó	115-118

Néhány jó tanács az állattartó gazdáknak

Miért kell „ekózni” a teheneket ha nem vemhesülnek?

Mert annak, hogy nem ivarzik, oka van, és az okot fel kell deríteni, hogy majd megfelelő hormonkezelést állítsunk be, és főleg, hogy ne generáljunk még nagyobb problémát egy nem megfelelő hormonkészítmény beadásával.

Milyen abrakot adjunk/ne adjunk a lónak?

Erről saját dokumentációm van. A beteg állatoknál mindig megkérdezem mit ettek, ezek alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a zab a legoptimálisabb abraktakarmány, az egyetlen, amitől semmi baja nem lesz a lónak, ha sokat eszik belőle. Tapasztalataim alapján a kukorica a legveszélyesebb, ha nem dolgozik az állat napi rendszerességgel, könnyen izomgyulladást idéz elő. A rozssal, árpával mindig csak a baj van, könnyen emésztőrendszeri problémákat okoz. Mindezt fokozza, ha darált formában adjuk. A szemes takarmányt az állat lassabban fogyasztja, tovább rágja, így nagyobb nyáltermelést vált ki, ezáltal sokkal könnyebben emészt meg. Darált takarmányból rövid idő alatt nagy mennyiséget vesz fel, ami megduzzad az állat emésztőcsatornájában. A lónak fogai rendben tartásához is szüksége van a gabonaszemek rágására. Tehát zabot nyugodtan adhatunk, kukoricát keveset, és csak ha a testmozgás rendszeres. Rozs, árpa etetését csak mértékkel tegyük.

Az ivarzás hányadik napjától érdemes fedeztetni vinni a nőstény kutyát?

A tüzelés hossza 21 nap (vannak esetek, hogy még hosszabb), a vérzés kezdetétől számolt 9. nap előtt nincs értelme próbálkozni.

Hány hetesen kell kezdeni a kölyökuttyák féregtelenítését illetve oltását?

-3 hetesen: - féreghajtás

-5 hetesen: - féreghajtás

-6 hetesen: - első védőoltás - parvovírus ellen

-8 hetesen: - kombinált oltás:

- szopornyica

- fertőző májgyulladás

- parvovírus

- parainfluenza

- leptospirosis

-10 hetesen: - kombinált oltás ismétlése

-12 hetesen: - veszettség elleni kötelező oltás + microchip – ez az, amire törvény kötelez minden eb tartó gazdát, és elmulasztása büntetendő

-6 hónaposan: - kombinált oltás

-1 évesen: - kombinált illetve veszettség elleni kötelező védőoltás

-1 éves kortól: - minden évben egy alkalommal kell oltatni az állatot.

Dr. Antal Lilla, körzeti állatorvos

Mit tudunk a tormáról?

A torma (tudományos nevén *Armoracea Lapathifolia*, Brassicaceae/Cruciferae család) a Volga és a Don folyók vidékén őshonos növény, amely elterjedt egész Európában. Jól bírja a hideget, megynkben mindenütt megtalálható nedves helyeken árkok, utak mentén. Gyógynövényként a legrégebbi időktől használják levelét vagy gyöktörzsét homlokra helyezve fejfájás ellen (Plinius). A XVI. században (1583) Rembert Dodoens már a gyógynövények közé sorolja, amelynek következtében a torma bekerül egyes európai gyógyszertárakba.

A torma 1 m magasra megnövő évelő növény. Gyökere 30-40 cm hosszú, 2-3 cm vastag, húsos, csípősen illatos. Leveli háromfélék: a hosszú nyelű tőlevelek ép szélűek, elérhetik a 100 cm-t is. Az alsó szárlevelek rövid nyelűek, mélyen szárnyasan tagoltak. A legfelső szárlevelek keskeny-szálások, majdnem ülők. Sátorvirágzata van, termése becő, de nálunk nem érlel magot. Szaporítására a levágott gyökérfejeket, vagy az árusításra nem alkalmas vékony gyökereket használják, amelyeket haránt irányban helyeznek a talajba. A torma gyökerének gyűjtését már az első vegetációs év végén kell végezni, mivel később elfásodik. Október közepétől a következő év tavaszáig folyamatosan szedhető.

Tartalmi anyagai közül megemlíthetjük a szinigrin-glikozidot, amelyből a mirozinaze enzim allil-mustárolajat (allil-izotiocianát) hasít le. Ennek az anyagnak köszönhető a torma csípős, szúrós szaga. Másik fontos vegyülete egy gáznemű illóanyag (fitoncid), amelynek baktériumölő hatása van. Hatásai között megemlíthetjük: kis mennyiségben étvágygerjesztő, emésztés-elősegítő, vizelethajtó hatását, elősegítve ezzel a szervezetben levő méreganyagok eltávolítását is. Mézzel keverve segít a felső légutak megbetegedéseiben, köhögéscsillapító hatású. Illóolajának bőrizgató hatása van, amely vöröshályag-képződésig fokozódhat. Szesz kivonata reuma elleni bedörzsölő háziszser, ugyanakkor hajszeszek alkotórésze. A reszelt gyökér fűszerkeverékekben ízesítőként használható. A hámozott gyökerek uborka, paprika eltevésénél is használhatóak ízjavítóként, tartósítóként. Az alábbiakban megadom néhány készítmény receptjét, amelyek szerint otthon is elkészíthetjük orvosságainkat.

- 1.) Tea készítése: 15-30 g friss aprított torma gyökérre töltünk 1000 ml forró vizet, majd lefedve pihentetjük 12 órát. Ebből a teából igyunk étkezések közben naponta két csészevel.
- 2.) Pántlikagiliszta kiűzésére: torma, hagyma, gyümölcs keverékét ajánlják fogyasztani hosszabb időn keresztül.
- 3.) Vérszegénység esetén: 30g reszelt tormát tegyünk 1 liter borba, majd 10 napig pihentessük minden nap felrázva. 10 nap múlva szűrjük. Evések előtt igyunk belőle 50 ml-t. Reumások naponta 2 borospohárral fogyasszanak.
- 4.) Köhögés csillapítására: a reszelt tormát mézzel elkeverjük, és pihenni hagyjuk 8-10 órát. Szükség esetén szopogassunk el 1-1 kávéskanálnyit.
- 5.) Reuma kezelésére: 2 evőkanál reszelt tormát tegyünk ½ l (500 ml) forró tejbe. Egy óra állás után fogyaszthatjuk. Reggel-este fogyasszunk 1 csészevel. Fürdőként a következőképpen használjuk: tormalisztet (1 evőkanállal egy liter vízre) zacskóba tesszük. Rátöltjük a 25-30 fokok fürdővizet.
- 6.) Pakolásként is használhatjuk a következőképpen: egy marék tormareszeléket összekeverünk egy marék teljes kiőrlésű gabonával. Összekeverjük, vízzel megnedvesítjük, vászonzacskóba rakjuk, 15-20 percre a gyulladt, fájdalmas részre helyezzük.
- 7.) Állatgyógyászatban: lázas állapot, tüdőbetegségekből és felsőlégúti megbetegedésekben, bélférgességben alkalmazzák 50-100-150 g (lovak, tehének), illetve 15-30-50 g (juhok, kecskék, disznók) adagokban.

Vidékünkön kiirthatatlan gyomnövényként tekintünk a tormára. Sok szakember foglalkozott kutatásával. Ez a kis összefoglaló is bizonyítja az Isten által teremtett természet szépségét, tökéletességét és hasznosságát.

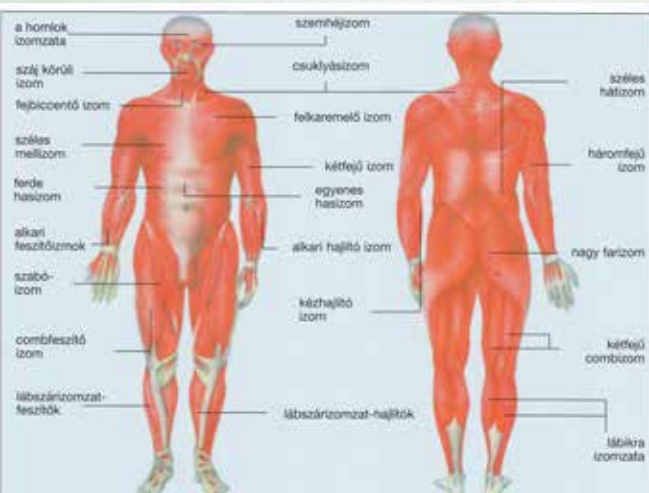
Dr. Sc. Zágoni Elemér

AZ IZOMZAT

Sokszor hangoztatjuk, hogy fáj az izmunk, de nem igen tudjuk, hogy tulajdonképpen mitől is szenvedünk, mi okozza fájdalmunkat. De nézzük meg miből is áll az izomzat?

Az izmok szervezetünk húsos részei közé tartoznak, legfőbb szerepük a mozgások létrehozásában van. Az izmoknak két nagy csoportjuk van: a harántcsíktal izmok, amelyekre akaratlagosan tudunk hatni és a simaizmok, amelyeknek működését akaratunktól függetlenül a vegetatív idegrendszer szabályozza. Teljes izomzatunk együttesen testsúlyunk negyven százalékát teszi ki. A mozgatóizmok a harántcsíktal izmok közé tartoznak. Körülbelül ötszázfajta különböző vázizom van. A mozgatóizomzat, vagyis a vázizomzat teljesítményét edzéssel fokozhatjuk. Az edzett izmoknak jobb a vérellátásuk, és gyorsabban nőnek. Azok az izmok, amelyeket nem veszünk igénybe, idővel sorvadásnak indulnak. Az izmokat testrészek szerint foglalhatjuk csoportos, funkcionális egységekbe. Ennek megfelelően a törzs, a felső és alsó végtagok, a nyak és a fej izmairól beszélhetünk. Szinte valamennyi testrészt mozgatóhoz hajlító és feszítő izomcsoport egyaránt szükséges. Az izomzat kóros feszülő, görcsös állapota izomlazító gyógyszerekkel oldható. Ezek szedése azonban veszélyes lehet, közben autót vezetni, magasban dolgozni nem ajánlatos. Extrém megterhelés esetén az izom megnyúlhat, vagy az izomrost elszakadhat. Az izomköteg részlegesen vagy teljesen elszakadhat. Ránduláskor pihentetés, felpockolás, helyi hűtés, keringésjavító sportkrém használata javasolt. Teljes izomszakadás esetén gipszrögzítés, műtéti beavatkozás jöhet szóba. Minden esetben ajánlatos az orvossal konzultálni, véleményét kikérni, és utasításai szerint cselekedni. (Németh Sz.)

Forrás: Családorvos. 1-es csoport, 29-30-as kártya

• TUDJA-E, HOGY? •

között a legnagyobb. (Különben ezek a fenyők láthatóak Jenőfalvára menet balról a templom-domb oldalában is.)

A **VÖRÖSFENYŐ** (*Larix europea*), amit mi széke-lyek árvafejnőnek is nevezünk, több példányban megtalálható a sírhantok között. Mélyreható karógyökérzete miatt erőteljesen állja a szelet, viharokat. Kérge idősebb korban erősen repedezett és vöröses-szürke színű. Törzsfajlódása jó, vékony ágai nem szabályos örvben helyezkednek el, és az alsók már korán elszáradnak. Tűi puhák és világoszöldek. A hosszú hajtásokon egyesével, míg a törpe hajtásokon csomóban helyezkednek el, és ősszel lehullnak. Tavasszal lombfakadás után virágzik. Nővirágja bíborvörös toboz, hímvirágja sárga színű porzó. Korán és gyakran terem, magja kicsi. A toboz több évig a fán marad, ezért gyűjtéskor ügyelni kell arra, hogy csak az élénk barna színű friss tobozokat szedjük össze magvetés céljából. A vörösfenyő nagyon fényigényes, növekedése gyors és minden fenyőfajtánkat túlszárnyalja. Fája az összes fenyőök közül a legértékesebb, főleg a magasabban fekvő területeken lévőeknek, mert itt kevesebb évgyűrűt fejleszt. Fája tehát tömöttebb, súlyosabb, amiért főleg a föld- és vízépítkezéseknél előszeretettel használják.

A fent leírtak alapján, valamint a fák korát tekintve, a két temetőt tehát egyfajta dendrológiai parknak is tekinthetjük, és a sírhantok mellett ezek megvédésére az eddigieknél is nagyobb figyelmet kell fordítsunk. Turisztikai szempontból is érdemes volna szakemberek segítségét igényelni, és vonzóbbá tenni e két végső nyugovóhelyet, a templomkerítés környékét, számítógépes (digitális) nyilvántartásba venni a sírhelyeket, az ott található fás- és lágyszárú növényeket. Bizonyára az utókor majd hálásan emlékezne a jelenlegi egyháztanács ez irányban tett intézkedéseire.

Németh Szilveszter

Újabb „migráns ügy” Karcfalván

Az előző lapszámban elmondtuk, hogy milyen párhuzam van a főleg harmadik világból Európába csalt migránsok és az özönnövények között. Az épeszű emberek egyiket sem kívánják, de azok csak jönnek. Az özönnövények jövetelét is vannak akik előmozdítják, gyakran jóhiszeműen, nem is sejtve, hogy milyen bajt zúdítanak a „befogadó” területre.

A japán keserűfű (*Fallopia japonica*) Távol-Keletről került Európába. 1823-ban egy holland kertész dísznövényként telepítette parkokba. Mivel Európában semmilyen ellensége sincs, gombabetegségek sem támadják, gyorsan elszaporodott, és kiszökkent a parkokból. Főleg folyóvizek árterén, romtalajokon telepszik meg. Nálunk mintegy három évtizede jelent meg az Olt partján, de foltokban itt-ott kultúrterületek szélén is fellelhető. Rendkívül érdekes növény, túlélési stratégiája csodálatra méltó. Ez okozza a problémát. A szív alakú leveleket viselő szára akár 2 méter magasra is megnő. Gyöktörzse a talajba két méter mélyre is behatol, a szerteágazó gyökerek egy év alatt húsz méter távolságra is eljutnak. Közben a rügyekből itt-ott hajtások törnek a felszínre.

Tavaly ősszel a nagytemetőben a várfal hátulsó kapujától keletre jelent meg egy példány, amely mára elárasztotta az egyik sírt és a sírok közötti teret. Ha nem teszünk valamit, egy-két év alatt beboríthatja az egész temetőt. Így történt több máramarosi és háromszéki temetőben, ahol valamennyi síron minden dísznövényt kiszorított. A vegyszeres irtás nem ad eredményt, a gyöktörzsből állandóan új hajtások jelennek meg. Egyébként is a sírokon és a sírok közt gyomirtószerrel nem lehet differenciáltan hatni. Marad a mechanikai védekezés, vagyis az állandó irtás. Így esetleg egy-két év alatt vissza lehet szorítani. Nem akar ez riogatás lenni, de ha nem vesszük elejét a dolognak, később nagyon megbánhatjuk.

E sorok írója kérésre a faj megismerésében szívesen segít.

Macalik Ernő

• Fotók:

1. a virágzás ideje augusztus-szeptember
2. a repedezett útburkolatot is áttöri, megjelenik a betonrepedésekben is
3. a zsenge hajtásokat egyes vidékeken főzelékként fogyasztják

Csíkkarcfalva központtal alig egy éve hozták létre a Székelyföldi Jégkorong Akadémiát, amely fokozatosan igyekszik szinteket lépni. Mindezt a római katolikus egyház által működtetett Mens Sana Alapítványon keresztül.

A régió jégkorong fejlesztésének ügyében létrehozott akadémia közösségi erőként is működik, és a nemes cél érdekében a helyi önkormányzat, az egyház, az egyháztanács, illetve az intézmény között a már meglévő szoros kapcsolat a remek közreműködésben csúcsonodott ki. Így a projektben részt vevők ezáltal is felmérték a lehetőséget, hogy Csíkkarcfalva, mint régiós központ, mekkora súllyal van jelen a Székelyföldi Jégkorong Akadémia életében.

A csíkkarcfalvi jégpályán az akadémia megálmodása előtt is pezsgő élet zajlott, amely az elmúlt egy évben tovább tudta erősíteni központi helyét. Elindult a kori oktatás program, amelyre nemcsak Felcsíkról, hanem Oldalcsíkról is közel ezer kisiskolás érkezett, és tanulta meg a korcsolyázás ábécéjét, akikből a jövőben akár jégkorongozók, műkorcsolyázók, vagy épp gyorskorcsolyázók válhatnak.

Mindezek mellett Székelyföld jégkorongozó ifjúsága állandó jelleggel, havi rendszerességgel korosztályokra bontva, Csíkkarcfalvára tette át székhelyét, és napokon át megtöltötte a jégpályát, ahol az akadémia szakemberei a kanadai Del Pedrick technikai igazgató, vagy épp a finn Sam Liebkind kapusedző vezetésével fejlesztették meglévő tudásukat az összetartások keretében. Az összetartások U10-es, U12-es és U14-es korosztályok számára voltak, amelyen átlagban 80 gyerek jelent meg edzői felügyelet mellett, de volt, hogy száznál jóval több edző és gyerek fordult meg a jégpályán egy-egy összetartás alkalmával. A kapustáborok U8-U10-es, U12-U14-es, U16-U20-as lebontásban voltak megszervezve. Itt értelemszerűen a létszám kisebb, de átlagosan 15-20 sportoló jelen volt.

Mindez a tevékenység az évet lezáró nemzetközi tornákban csúcsonodott ki, ahol a Székelyföldi Jégkorong Akadémia nevében a fiatalok Helsinkibe, Kassára, Mostba, vagy épp Skienbe utaztak, és vették fel a versenyt más nemzetek alakulataival.

A sportprogramok mellett az akadémia számos fejlesztéssel rukkolt elő, amely első körben Csíkszeredát, Sepsiszentgyörgyöt, illetve Székelyudvarhelyt érintette, ahol mobil jégpályák épültek, vagy épp az építkezés folyamatban van.

A fejlesztések itt nem állnak meg, hiszen a főszerep Felcsíké, Karcfalváé, ahol az idén számos terv van már előkészítve. Az első fázisban ugyanis az akadémia kiírta a tendereket és várják az ajánlatokat a településen létrehozandó orvosi központra, illetve metodikai teremre. Ezen bürokratikus folyamatok – feldolgozás, elbírálás, szerződéskötés, engedélyek megszerzése stb. – megléte után az elképzelés szerint legkésőbb ősszel elkezdődik az építkezési fázis. Második lépésként, ami a jövő évet érinti, elkezdődhet a kollégium építése is.

Nagy Attila

A Csíkszeredai Molnár Lajos Műjégpálya

Miskolcon kergeti a korongot

Folytatjuk községünk sikeres sportolóirol szóló írásainkat. Ezúttal a szintén jenőfalvi Szopos Ottóval beszélgettünk, aki a miskolci DVTK Jegesmedvék csapatánál hokizik. Habár Árokközött gyerekkorában nem folyt le a mesterséges patak - úgy ahogy most sem -, azért ő is megtalálta a módját, hogy jégkorongozni kezdjen, és komoly sikereket érjen el.

- Mikor kezdte el hokizni, és minek, vagy kinek a hatására?

- A jégkorongot 7 évesen kezdtem el, akkor voltam első osztályos. Nagyban közrejátszott az, hogy a volt iskolámtól, a Mártonffy György Általános Iskolától, ahol I. osztálytól VII. osztályig jártam, körülbelül 50 méterre van a műjégpálya, ahol először jégre léphettem. Mindemellett az is megemlítenő, hogy Istennek hála 3 unokabátyám is van, akik akkor már javában hokiztak, szóval volt akitől példát vegyek.

Első edzőim, akikről az alapokat tanultam Nagy János és Gábor János voltak, ők tanítottak korcsolyázni, és ők kezdték el megszerettetni velem a jégkorongot, sokat köszönhetek nekik is. Még mindig emlékszem az első mérkőzésemre, ami kb. két héttel az első jégre lépésem után volt Gyergyócsomafalván, azt sem tudtuk hová kell állni a pályán, a bírók tologattak a helyünkre. Mindezek után rengeteg edző keze alatt megfordultam. Amíg még otthon voltam Karcfalván, edzőm volt Kercsó Árpád is, igaz nem túl sokáig. Utána Nagy Attila (Cama) volt az edzőm, akinek szintén nagyon sokat köszönhetek, ekkor kezdett igazán érdekelni a jégkorong, és egyre nagyobb részét kezdte kitölteni az életemnek. Később a 2010/11-es szezon előtt kaptam egy lehetőséget, hogy Csíkszeredában folytassam a jégkorongot, ahol id. Geréb István és Molnár Attila voltak az edzőim. Ez már sokkal másabb volt, mint Karcfalván, sokkal jobb volt a csapat, jobbak voltak a körülmények, és sokkal több meccset játszottunk. Innen kerültem be a román válogatottba, és később 2013-ban így tudtam részt venni az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztiválon, amit Brassóban rendeztek.

- Hogyan kerültél Magyarországra?

- 2013 nyarán keresett meg Kiss Rolandon keresztül - akit még régebről ismertem -, Máyer Péter, aki akkor még a Miskolci Jegesmedvék szakmai igazgatója volt, azzal az ajánlattal, hogy folytassam a jégkorongot és a tanulást Miskolcon, mivel csapatot fognak indítani az Osztrák bázisú EBJL bajnokságban, és ez jó lehetőség lenne nekem a fejlődésre.

Nagyon nehéz döntés volt, de mivel Csíkszeredában nagy volt a bizonytalanság a következő idény kapcsán, így elfogadtam az ajánlatot, és a 2013/14-es szezont már Miskolcon kezdtem.

- Hogy ment a beilleszkedés az idegen közösségbe?

- Nem volt egyszerű, új csapat, új iskola, minden új volt körülöttem, de az nagyban segített, hogy nem én voltam az egyedüli, aki Miskolcra jött Erdélyből. Összesen nyolcan jöttünk, és mindannyian legalább egy szezont játszottunk egy csapatban. Főleg az első évben voltam úgy vele, hogy inkább haza megyek, hiányzott a jól megszokott otthoni élet, de a szüleim mindig bíztattak és nem hagyták, hogy ilyen könnyen feladjam. Hála Istennek nem is tettem meg.

- Ki a példaképed a jégkorong világában?

- Több is van, pontosabban kettő. Az amerikai T. J. Oshie az egyik, és nem csak azért, mert eszméletlen hatékonysággal váltja gólról a büntetőit, hanem mert egy nagyon hasznos játékos, rengeteget ütközik, nagyon sokat dolgozik a pályán, de a góllövésben sem mondható rossznak. A másik Becze Tihamér, akkor ismertem meg személyesen, amikor itt játszott Miskolcon. Elképesztő, ahogy edz szárazon, nagyon erős fizikailag.

- Melyek voltak a legnagyobb sikereid?

- A 2014/15-ös szezonban aranyérmeket szereztek az U18-as újvidéki világbajnokságon a román válogatottal, aminek a nagy többsége hozzám hasonló székely legényekből állt, rá egy évre ugyanott az U20-ban is aranyérmesek lettünk. Az idei szezonban az U20-as tallinni VB-n bronzérmesek lettünk, már csak azért is nagy élmény volt, mert a házigazda észteket győztük le a bronzéremért folyó küzdelemben. A legfényesebb viszont a Mol Liga aranyéremem! Eszméletlen nagy élmény volt már az első felnőtt szezonomban megnyerni a Mol Ligát.

- Mik a további céljaid, mi a legnagyobb álmod?

- További célom, hogy meghatározó játékosává váljak a DVTK Jegesmedvéknek és a Mol Ligának, továbbá nagyon sokat fejlődni jégen és szárazon egyaránt. Egyik legnagyobb álmom, hogy egyszer majd jégre léphessek a Székely válogatottal, és a jégen egy győztes meccs után együtt a csapattársakkal büszkén énekelhessem el a Székely Himnuszt!

Kérdezett Szócs László

Forog a világ kereke

2017-et írunk, de ha visszaforgatjuk az idő kerekét, látjuk, amikor a „mogyeri” még a sztyeppéken élt, szállásterületét váltogatta a téli-nyári között, több ezres ménest és gulyát terelgetve, közben őrizve a gyepüvidéket a pusztai törvényeket betartva.

A magyar mindig lovas nép volt, gazdag kultúrájának a múltjában is fellelhető, hogy mennyire fontosnak tartották a lovat, köszöntésükben is a ló volt az első, ami így hangzott:

„Hogy van a lovad és a családod?” vagy „Adjon a lovadnak és a családnak jó egészséget az Égben lakozó!”

Minden pusztai embernek a létszükségletét és az életét jelentette a ló, nemcsak a vadászat, a portyázás, a zsákmányszerzés, de a hadakozás szempontjából is.

Nyáron átúszatták a vízen a lovaikat simogatva, nyugtatva, ha esetleg megáradt folyókon kellett átkeljenek és a gázlók járhatatlanok voltak. Sok esetben a sörényükben kapaszkodva, vagy tömlőket felfújva, melyet a nyeregkápa-hoz erősítettek. Télen, a jégen való átkelést is talányosan megoldották, a lovak patáira nemezipapucsot húztak.

A gyerekeket már egészen kiskoruktól arra tanították, hogyan üljék meg a lovat szőrükön, vagy akár nyeregben, ráhagyatkozva az állat ösztöneire, érezve a ló szívdobbanását, mozgását, rezdülését, amiben az ember lelke és akarata eggyé vált megbecsült állatával.

A gyerekek alig tudtak menni,

de már tudtak lovagolni függetlenül attól, hogy fiú vagy lánygyermek, a kis pusztai lovak hátán körbenyargalászták az ordát és a jurták környékét.

Ezek a pusztai lovak erős, szívós, kezes és igénytelen állatok, akár a hó alól is kikaparták a maguknak való eleséget.

A hadban való sok gyakorlatozás eredményeként egyetlen kürtjelre vagy sípszóra tették a dolgukat, melyeket ősi ösztönök vezettek, a visszaforduló jelre szinte a sarkukra ültek a lovak, a vitézek csak térdükkel kellett irányítsák eleresztve a szarát, kezük eközben szabadon húzhatta az íjat, akár vágásban nagy iramban, ami fokozta a nyílvevő erejét, vagy csípőből fordulva a nyeregből.

A gyorsaság volt az egyik erősségük, jóval felülmúlták a nyugati nagytestű bajor lovakat, amikor már a honfoglalás után a saját földjüket, Pannoniát kellett megvédjék elődeink. De ez a lovasokra is igaz volt, félálomukból riadva is nyergel a magyar és a lova hátára pattan, könnyűlovassága meglepetésszerűen támad. A törzsszövetség tanácsainak ülése is lóhátán zajlik, mert „mogyeri” nem tárgyal földről, ezt mindig nyeregből végezte. Békés időben a nagycsaládok egymást támogatták, egymásra figyeltek, a beteget, öreget, ápolták, gondoskodtak róluk, a kitaláltat felkarolták.

A szekereik küllő nélküli hatalmas fakerekekből álltak, amelyen szállították a hadi eszközöket, a tar-

talék tegezeket, nyilakat, a jurták, sátrak alkotóelemeit, a főzéshez használt edényeket és bográcsokat. Ebben az asszony nép segítette, ők is követték a hadat. Ha úgy adódott éppen a sebesülteket, vagy a hadizsákmányt is a szekerek vitték.

A szekerek mögött volt a tartalék ménes, amit a lovas fiúk cseréltek a vitézeknek, ha elfáradt az alattuk lévő ló. A beléjük égetett tamgából tudták, hogy melyik ló kihez tartozik.

Később azonban a civilizáció fejlődésével megjelent az automobil, amit már nem ló húzott, hanem a motor. Teljesítménye lóerőben kifejezhető (1 lóerő = 75 kg 1 mp alatt 1 méterre történő felemelése).

Az idő változik, a kerék forog... Most már mi nem a lovunkra pattanunk, ahogy őseink tették, hanem az autókba, még a sarki üzletbe menvén is. A szembejövőre, ha ismerjük villantunk, vagy intünk, a gyalogosnak meg végképp nem állunk meg, a kis falusi utcákban sem, mert ott a telefon a fülünkön és már nem menő.

Fejlődik tehát a technika, lassan már robotok végzik az emberi munka teljes egészét, vannak gépkocsik, amiket már vezetni sem kell, és mi is forgunk a világgal, meg a kerekével.

De ki tudja... hol állunk meg?

Albert (Balázs) Jolán

HUMOR

Segítőkész székely

Egy idegen találkozik a székely bácsival, aki két nagy dinnyét cipel.

- Nem tudja, merre van az állomás? – kérdezi az idegen.
- Fogja csak meg a dinnyémet – mondja a bácsi az idegennek. Amikor az átveszi, megvonja a vállát, felemeli a két karját, és azt mondja:
- Hát én honnan tudjam?

Drágulás

A székely felesége hazajön az üzletből.

- Hallod-e, te János, megdrágult az ital. Most mi lesz? – kérdezi az asszony.
- Kevesebbet eszünk- vágja rá János bá.

Székely nagyotmondás

Két székely nagyokat lódit egymásnak. Azt mondja az egyik:

- Tudja-e, hogy a jenőfalvi szüreti bálon olyan verekedés volt, hogy aki nézte, az es hat hónapot kapott?
- Hallotta-e, hogy az éjen a bálba olyan verekedés volt, hogy máma Szeredában az ortopédián betonkeverővel kavarták a gipszet! – licitál rá a másik székely.

Gombászás

Komaasszonyával megy gombászni a székely. Hazafelé menet az asszony nem állja meg szó nélkül:

- Hej, koma, nagyon féltem az erdőben, hogy lefog.
- Ugyan komaasszony, hogy fogtam volna le, vizes volt a fű – szól vissza a koma.
- Ejsze leterítettem volna a nagy kendőt- folytatta az asszony.

Csokor virág

- A férjem egy csokor virággal állított haza, megint tehettem szét a lábam – meséli a szőke hölgy a barátnőjének.
- Miért, nincs vázátok?

Szex vagy karácsony?

- Az öreg székelyt megkérdezik, hogy mit szeret jobban, a szexet vagy a karácsonyt.
- Hát ejsze a karácsonyt, met' az gyakrabban van.

Nem kell ejtőernyő

A székely tanítja a fiát:

- Ahhoz, hogy kiszökj a repülőből, nem kell ejtőernyő, értetted-e? Csak akkor kell, ha másoccor es ki akarsz szökni.

Pálinkafőző

A székelynél a fináncok pálinkafőzőt találnak.

- Csak örököltem, soha nem használtam- mentegetőzik a székely.
- Az a maga baja. Mi megtaláltuk, és mint tulajdonost megbüntettjük – mondják a fináncok.
- Akkor nemi erőszakért is megbüntettek? – kérdezi a székely.
- Miért? Olyant is elkövetett?
- Nem, de a felszerelés megvan hozzá.

(Fülöp László újabban megjelent könyvéből)

SKANDI

* MÉLY ÉRZELEM	KELET KÉTTÖZVE: ÉDESSEG	VEGÉSZET	JÓO COMPUTE NODE LINUX	DIÁK TANULÓ NULL-NULL	1000 RÓMÁBAN	*
BEFEJEZŐ RÉSZ						A
TÉLI HIDEG					GIGA VARRÓESZ-KÖZ	
ELEKTRON PONTOS BETŰ	KÖNNYEN PÁRDLGÓ ÁLLOKÉP			ÁLLÓVÍZ TOVA, MESSZE		
			SZÉKRE CSÜCSÜL ERŐTLEN, TOHONYA			
BEVAGDOS BENT LEÍR!		DRÁGAKÓ TELEFON KÓDJA			DEHOGY! KOPASZ	
ELVÉTÉS, HIBA LAT.				THAIF: ÉS SVÉD HIDROGÉN		
KÉRDŐHANG	RÓMAI 1-ES OXIGÉN VEGYJELE	HENRY DECI	SŐR DÍSZE BIBLIAI KIRÁLY VOLT			
AFORIZMA				ARGENTIN AUTÓJEL ROMÁN CÉGFORMA		
MEGSZOKTAM, HOGY MINDIG KIMONDOM, AMIRE GONDOLOK. (...)			KÖZPONTI CSILLAGUNK GIGA		NEWTON TAKTUS RÉSZEI	
AZ UDVARISSÁG MÁSOK BECSAPÁSA, CSAK ...						KERÉK BETŰ
VERONICA ROTH			TÚZGYŰJTŐ ESZKÖZ	HÁZBÉRLŐ		

Készítette: Benedek Enikő

Székaszó

A beküldött írásokat szerzőik előzetes hozzájárulása nélkül, mondanivalójuk tiszteltben tartásával, esetenként szerkesztett formában jelentetjük meg.

A Székaszó szerkesztősége nevében szívesen vennék önkéntesek jelentkezését, akik segítenek az újság szerkesztésében. Kérjük, ha szeretne részt venni a munkában, jelentkezzen az újság hátoldalán lévő telefonszámon.

A lapszám megjelenését támogatta a karfalvi és jenőfalvi közbirtokosság.

Székesző

Szerkesztők: **Szócs László, Németh Szilveszter**
e-mail: szocslaszlo86@yahoo.com • tel: 0745-217076

Arculatterv, tipográfia: **Ádám Gyula**
ALUTUSPRINT